

Kristianstads kommun

Bilaga 1. Fördjupad åtgärdsbeskrivning

Klimat- och miljöplan 2023-2027

Innehållsförteckning

Internationella, nationella och lokala mål	4
Hållbar energi	6
Hälsosam livsmiljö	13
Cirkulär ekonomi	17
Grön samhällsbyggnad	23
Engagemang och samverkan	28

Författare:

Kajsa Aldman och Magnus Lund

Omslagsfoto samt foton i dokumentet:

Claes Sandén och Cecilia Sandén Kristianstads
kommun

Inledning

I detta dokument presenteras fördjupad beskrivning av åtgärderna i Kristianstads kommuns klimat- och miljöplan.

Fem åtgärdsområden har tagits fram där åtgärdsområde Engagemang och samverkan spänner över de övriga fyra. I denna del presenteras en fördjupad beskrivning av åtgärderna inom respektive åtgärdsområde.

Åtgärderna är beskrivna på en generell nivå för att inte hindra exempelvis nya tekniska lösningar eller arbetssätt samt för att ta höjd för eventuella ändringar i lagstiftning.

Arbetet med åtgärderna bör initieras i samband med planens antagande och pågå under hela planperioden om ingen annan tidsplan uppges i denna fördjupade beskrivning.

Ansvar för genomförandet ligger hos respektive nämnd och bolagsstyrelse.

Följande förkortningar används:

ABK: AB Kristianstadsbyggen

BN: Byggnadsnämnden

BUN: Barn-och utbildningsnämnden

EKR: Energi-och klimatrådgivningen

KRAB: Kristianstads Renhållnings AB

KS: Kommunstyrelsen

MHN: Miljö- och hälsoskyddsnämnden

ON: Omsorgsnämnden

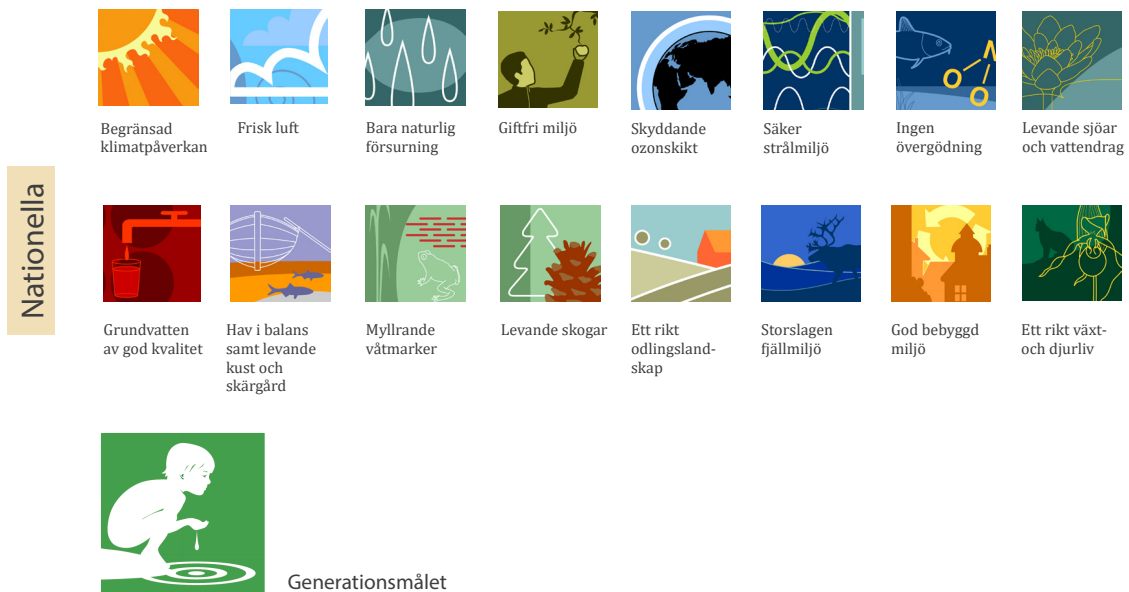
TN: Tekniska nämnden

Internationella, nationella och lokala mål

Agenda 2030-målen

De svenska miljökvalitetsmålen och generationsmålet

Mål för kommunen som geografiskt område

1. Kristianstads kommun ska vara fossilbränslefri år 2034

2. År 2030 ska de konsumtionsbaserade utsläppen uppgå till max 5 ton per invånare

3. Den förnybara elproduktionen ska uppgå till minst 500 GWh år 2030

4. År 2030 ska minst 100 GWh solexel per år produceras i kommunen

5. Energianvändningen i Kristianstad som geografiskt område ska vara 40 % effektivare år 2030 jämfört med 2008.

6. År 2030 ska hälften av alla resor i kommunen företas med gång, cykel eller kollektivtrafik

Mål för kommunorganisationen

7. År 2025 ska kommunens egna fordon drivas med fossilfritt bränsle

8. År 2028 ska kommunens egna arbetsmaskiner, arbetsfordon och arbetsredskap drivas med fossilfritt bränsle

9. År 2025 ska de kommunala solenergianläggningarnas samlade effekt uppgå till minst 5 MW

10. Från och med planens antagande ska energiförbrukningen i den egna verksamheten (el och värme) minska med minst 1,5 % per golvyta och år

Hållbar energi

Globala mål

Svenska miljö kvalitetsmål

Kristianstads kommun har kommit långt vad gäller omställningen av energisystemen. Kommunens satsning på biobränslebaserad fjärrvärme har haft stor betydelse för att minska de lokala utsläppen av fossil koldioxid. Detsamma gäller för den lokala produktionen av biogas baserad på avfall och andra restprodukter.

Inom stora utsläppssektorer som industri och transport utpekas elektrifieringen som en nyckel för den fossilfria omställningen. En omfattande elektrifiering av samhället innebär dock att betydligt mer el kommer behövas framöver. Fram till 2050 kan elanvändningen i Sverige ha fördubblats vilket ställer stora krav på säker och tillräcklig produktion och distribution av el. I Sveriges södra elområde är användningen ungefär fyra gånger större än

produktionen, vilket ställer krav på en säker och tillförlitlig eldistribution. Att fullt ut utnyttja alternativa förnybara energikällor som fjärrvärme och biogas bidrar till att avlasta elnäten, ger en ökad försörjningstrygghet och en säkrare energileverans. Samtidigt behövs åtgärder för att energieffektivisera byggnader, transporter och processer.

Genom att stimulera klimatsmart teknik och vara öppen för innovationer inom energisektorn kan energieffektiviseringen, produktionen och användningen av förnybar energi öka. Detta kräver en utökad dialog och samverkan mellan energiproducenter, nätägare, kommun och stora energikonsumenter.

1.1 Kommunens klimatväxlingssystem för att stimulera fossilfria drivmedel och tjänsteresor ska redovisas löpande och utvärderas.

Huvudansvar: KS

Delansvar: -

Utökad beskrivning:

Kristianstads kommun har haft ett klimatväxlingssystem sedan 2017, i syfte att skynda på omställningen mot en fossilbränslefri kommun med avseende på fordon, arbetsmaskiner och tjänsteresor.

Systemet omfattar kommunens samtliga nämnder och förvaltningar. Avgifterna belastar verksamheterna, men går tillbaka till förvaltningarna för att användas till åtgärder som minskar användningen av fossilbränsle. Under 2021 reviderades klimatväxlingssystemet enligt beslut i kommunfullmäktige. Klimatväxlingssystemet lägger avgift på inköp av bensin och diesel, ersättning för egen bil i tjänst samt på flygresor.

I samband med kommunens årsredovisning ska resultaten av klimatväxlingssystemet sammanställas och varje förvaltning ska redovisa vad de utbetalda pengarna har använts till. Den nuvarande utformningen av klimatväxlingssystemet gäller till och med 2024-12-31. En utvärdering av systemet ska genomföras under 2024.

Kopplar till lokala mål:

1.
6.
7.
8.

1.2 Laddinfrastruktur för kommunförvaltningarnas egna fordon ska byggas ut, framför allt i områden som saknar tillgång till biogas eller annat biodrivmedel.

Huvudansvar: KS

Delansvar: -

Utökad beskrivning:

Kommunstyrelsen beslutade 2021-02-17 att ge Gemensam service på kommunledningskontoret i uppdrag att ta fram en plan för laddinfrastruktur för kommunförvaltningarnas egna fordon. Områden utanför Kristianstad stad och Åhus ska prioriteras, då dessa områden saknar tillgång till biogas eller andra biodrivmedel.

Kommunförvaltningarnas fordonsflotta består av ca 560 lätta fordon (november 2021), varav 45 % drivs med biogas och enbart 1 % (5 st) utgörs av elbilar. Övriga fordon drivs med HVO, etanol, bensin och diesel. För att nå målet om fossilfria fordon till år 2025 behöver andelen elbilar öka till att utgöra omkring 40 % av den totala fordonsflottan. Samtidigt ska fordonsanvändningen effektiviseras och antalet bilar därmed minska.

Åtgärden delfinansieras via Kristianstads kommuns klimatväxlingssystem. Insamlade medel från fossil drivmedelsanvändning för kommunens lätta fordon ska användas till att snabba på omställningen mot en fossilfri fordonsflotta.

Kopplar till lokala mål:

1.
7.

1.3 Publik laddinfrastruktur för elfordon ska utvecklas genom att kommunen möjliggör utbyggnad av laddstolpar.

Huvudansvar: KS

Delansvar: ABK, C4 Energi

Utökad beskrivning:

I dagsläget finns drygt 30 publika laddstationer i Kristianstads kommuns geografiska område, varav en majoritet i Kristianstad stad. För att nå målet om att kraftigt minska utsläppen från transportsektorn behöver andelen fossilfria fordon öka i kommunen. För att möjliggöra detta behövs en välutbyggd, publik laddinfrastruktur i hela kommunen.

Kommunen ska stimulera till fler publika laddstationer vid exempelvis kommunala besöksmål. Kommunen ska möjliggöra för leverantörer att installera laddstolpar i Kristianstads kommun. ABK erbjuder laddpunkter för sina hyresgäster och deras besökare, samt för dialog med dessa kring laddmöjligheter. C4 Energi erbjuder publika laddmöjligheter i kommunen samt installation av laddutrustning till enskilda fastigheter, företag och föreningar.

Kopplar till lokala mål:

1.

1.4 Kristianstads kommun ska upphandla energieffektiva och fossilfria arbetsmaskiner, arbetsfordon och arbetsredskap. Befintliga maskiner ska i möjligaste mån drivas med fossilfritt drivmedel.

Huvudansvar: KS, TN

Delansvar: KRAB, ABK, C4 Energi, Kristianstad Airport, Åhus Hamn

Utökad beskrivning:

Kristianstads kommun ska vid upphandling ställa krav på energieffektiva arbetsmaskiner, arbetsfordon och arbetsredskap. Krav på fossilbränslefria maskiner ska ställas när det finns tillgång på marknaden. Detta kan innebära behov av marknadsanalyser inför upphandlingar.

Utvecklingen går snabbt på området och bland mindre redskap och maskiner är eldrift möjlig redan i dag. Tyngre maskiner och arbetsfordon kan i många fall drivas med biogas eller annat biodrivmedel. Allt fler leverantörer godkänner HVO som substitut för fossil diesel i sina maskiner.

Kommunens mål är att egna arbetsmaskiner, arbetsfordon och arbetsredskap drivas med fossilfritt drivmedel år 2028.

Samverkan och kunskapsutbyte ska ske internt mellan förvaltningar och bolag samt externt med andra kommuner för att driva på marknaden.

Kopplar till lokala mål:

1.
8.

1.5 Kommunen ska i markanvisningar och exploateringsavtal stimulera till installation av laddstationer och solceller.

Huvudansvar: KS

Delansvar: BN, C4 Energi

Utökad beskrivning:

Det är i dag inte möjligt att ställa tekniska särkrav i exploateringsavtal och markanvisningar. För att stimulera till installation av laddstationer och solceller kan detta exempelvis ingå som kriterier för mervärden i utvärdering, för att på så sätt påtala kommunens ambition. Elnätets kapacitet behöver säkerställas för att möjliggöra utvecklingen. Frågan ska även lyftas i samband med detaljplanearbete och bygglovsansökan.

Sedan maj 2020 är laddning av elfordon ett nytt egenskapskrav i plan- och bygglagen, PBL. Vilka byggnader som ska ha utrustning för laddning av elfordon eller förberedelse för laddning genom så kallad ledningsinfrastruktur framgår av plan- och byggförordningen, PBF. Reglerna för uppförande av nya byggnader ska tillämpas om man söker bygglov eller gör en anmälan efter den 10 mars 2021.

Kopplar till lokala mål:

1.
9.

1.6 En koncernövergripande strategi ska tas fram för hur kommunens biogasproduktion och användning ska utvecklas.

Huvudansvar: C4 Energi

Delansvar: KS, KRAB

Utökad beskrivning:

Kommunfullmäktige antog 2015-05-19 en biogasstrategi med vision, mål och tillhörande handlingsplan. Delar av denna införlivades sedermera i klimat- och energistrategin (KF 2018-01-16). Biogasen i Kristianstad är en del av ett lokalt kretslopp där lokalt matavfall, gödsel och restprodukter från livsmedelsindustrin används i biogasproduktionen. Biogasen uppgraderas och används som drivmedel till bilar, bussar och lastbilar. Från rötresterna utvinns biogödsel som återförs till åkermarkerna. Biogasen utgör därmed ett bidrag till den cirkulära ekonomin.

För att stärka och utveckla produktion och användning av biogasen ska en koncernövergripande strategi och handlingsplan tas fram, senast år 2024. I strategin ska nyttan av lokal biogasanvändning specificeras samt fortsatt användning av lokalproducerat drivmedel som alternativ till elenergi säkerställas. Ur det lokala cirkularitetsperspektivet bör bussar fortsatt gå på biogas. Användning av biogas i industrin i närområdet som ersättning för gasol och andra fossila källor bör utvecklas. Möjlighet till ökad utsortering av matavfall i kommunen samt ökad kunskap om sortering av matavfall för en renare fraktion behöver utredas, förslagsvis i kombination med åtgärd 3.3.

Kopplar till lokala mål:

1.

1.7 Utbyggnadstakten för solenergianläggningar på befintliga byggnader ska öka, och storskaliga solcellsparker på egna fastigheter ska utredas.

Huvudansvar: a) TN, ABK b) KS, C4 Energi

Delansvar: Kristianstad Airport, Åhus Hamn, KRAB, MHN, BN

Utökad beskrivning:

Åtgärden består av två delar.

a) Tekniska förvaltningen och ABK ska ha solenergi på alla nyproducerade byggnader, där det är möjligt. Tekniska förvaltningen och bolagen ska i möjligaste mån installera solenergi på befintliga byggnader. Detta kan kräva en kartläggning av de takytor som saknar solceller i dag för att utreda potential, investeringskostnad och framtida driftsbesparingar.

b) Kommunen ska även utreda möjligheten för storskaliga solcellsparker på kommunal mark, exempelvis mark som inte kan användas till bebyggelse eller jordbruk. Avvägningar bland olika intressen behöver göras kopplat till annan miljöpåverkan.

Kopplar till lokala mål:

1.8 Ett systematiskt arbete med energieffektivisering i koncernens byggnader och övriga verksamheter ska bedrivas, inklusive löpande uppföljning och utvärdering.

Huvudansvar: TN, ABK

Delansvar: C4 Energi, KRAB, Kristianstad Airport, Åhus Hamn

Utökad beskrivning:

Kommunkoncernen ska arbeta aktivt och systematiskt med energieffektivisering med avseende på el och värme vid renovering, drift och underhåll av det egna fastighetsbeståndet.

Energianvändningen ska inventeras och kartläggas årligen. Åtgärders effekt, lönsamhet och miljöpåverkan ska utvärderas genom livscykelkalkyler. Innovativa lösningar med avseende på ny teknik och smarta system ska eftersträvas som kan testas och utvärderas för möjlig uppskalning till större del av fastighetsbeståndet.

Kopplar till lokala mål:

1.9 Samhällsviktiga verksamheter ska säkras med avseende på tillgång till el, värme och kyla genom kommunens risk- och sårbarhetsarbete.

Huvudansvar: KS

Delansvar: -

Utökad beskrivning:

Kommunen ska delta i Styrel, den gemensamma planeringsprocessen för att kunna prioritera samhällsviktiga elanvändare vid manuell fränkoppling, och ska ha ett aktuellt underlag för att prioritering.

Vidare ska en risk- och sårbarhetsanalys enligt Lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap genomföras varje mandatperiod. Åtgärder i risk- och sårbarhetsarbetet ska säkerställa en tillräcklig leverans av el, värme, kyla och fiber i kommunen.

1.10 Utbyggnad av och anslutning till fjärrvärmens ska främjas.

Huvudansvar: C4 Energi, KS

Delansvar: BN

Utökad beskrivning:

Fjärrvärmenätet i Kristianstads kommun, som omfattar Kristianstad, Åhus, Norra Åsum, Vä, Öllsjö, Hammar, Hammarslund och Fjälkinge, levererar fjärrvärme som de senaste åren varit i princip 100 % förnybar. Fjärrvärmen är leveranssäker och avlastar elnätet. I Kristianstad stad finns även tillgång till fjärrkyla, som leder till lägre elanvändning.

C4 energi ska utveckla fjärrvärmesystemet genom förtätning i befintliga fjärrvärmeområden samt i nyexploateringsområden när det är förenat med god resurshushållning och rimligt ekonomiskt utfall. Möjligheten att nyttja fastigheterna som en systemresurs för energioptimering skall också utvecklas.

Befintligt kommunalt fastighetsbestånd ska där så är möjligt anslutas till fjärrvärme och fjärrkyla. Vid lokalisering av nya utbyggnadsområden ska möjligheten att ansluta till fjärrvärme särskilt beaktas. Bevarande av befintliga träd (åtgärd 2.3) ska samordnas med behovet av markförläggning av el-, fjärrvärme- och kylaledningar.

Kopplar till lokala mål:

5.

1.11 Kommunens vindbruksplan ska aktualiseras i samband med översiktsplanarbetet.

Huvudansvar: BN

Delansvar: KS

Utökad beskrivning:

Regeringen tillsatte 2020 en särskild utredare med uppdrag att undersöka förutsättningarna för att upphäva bestämmelsen i miljöbalken om kommunal tillstyrkan av vindkraftsanläggningar, samt lämna förslag på hur det kommunala inflytandet kan tillgodoses på annat sätt.

Kristianstads kommuns vindbruksplan är ett tematiskt tillägg till översiktsplanen och antogs 2011-09-13. Kommunfullmäktige beslutade 2021-12-14 att arbetet med en ny kommunövergripande översiktsplan ska påbörjas. I samband med detta arbete ska en aktualisering av vindbruksplanen ske, senast år 2023.

Kopplar till lokala mål:

3.

Hälsosam livsmiljö

Globala mål

Svenska miljö kvalitetsmål

Frisk luft

Säker strålmiljö

Levande sjöar
och vattendrag

Grundvatten av
god kvalitet

Den fysiska livsmiljön som medborgarna lever och verkar i har stor betydelse för hälsa, miljö och välbefinnande. Fokusområdet hälsosam livsmiljö ska bidra till att påverka människors miljöer positivt och minska påverkan från de faktorer som har negativ inverkan. Genom att skapa hälsosamma livsmiljöer ges förutsättningar för att få en god livskvalitet. Exponering för skadliga ämnen, stora mängder UV-strålning, luftföroreningar och miljöer med höga ljudnivåer kan ge människor hälso-

problem. Barn är särskilt sårbara och därför är deras livsmiljöer prioriterade. Ett annat prioriterat område är säkerställandet av god vattenkvalitet och skydd av dricksvattentäkter för att tillgodose en långsiktigt hållbar vattentillgång för kommunens medborgare. Plast är ytterligare en utmaning kopplat till hälsa och miljö. Detta gäller både fossil plast utifrån klimatperspektiv men också mikroplasters påverkan på biologi och hälsa.

2.1 Befintlig bullerkartläggning av vägar och järnvägar ska uppdateras och ett åtgärdsprogram ska tas fram för det kommunala vägnätet där riktvärden överskrids.

Huvudansvar: TN, BN

Delansvar: -

Utökad beskrivning:

En bullerkartläggning kopplat till väg och järnvägsnät har genomförts och det finns ett behov av uppdatering för denna. BN ansvarar för att genomföra bullerkartläggning under 2022. TN ansvarar för framtagande av åtgärdsprogram samt för att ge bidrag för bullerdämpande åtgärder. Bullerkartläggningen tas fram utifrån bullerdirektivet från EU.

2.2 Kommunens luftkvalitet ska följas upp för att säkerställa fortsatt goda nivåer.

Huvudansvar: MHN

Delansvar: -

Utökad beskrivning:

Den största källan till luftföroreningar i Kristianstad är som i många andra tätorter trafiken – både vanliga bilar och tung trafik. Rök från vedeldning bidrar också till luftföroreningar inom vissa områden. Kristianstads kommun ingår i Skånes Luftvårdsförbund som utför mätningar och beräkningar av luftkvaliteten i Skåne. Beräkningar för centrala Kristianstad visar att nivåerna av luftföroreningar ligger under de nationella miljökvalitetsnormerna. För att säkerställa fortsatt god luftkvalitet ska kommunen fortsatt följa upp mätningar för luftkvaliteten.

2.3 Träd ska bevaras och fler träd planteras i tätortsmiljöer för att öka beskuggning, framför allt i närheten av förskolor, skolor, lekplatser och äldreboenden.

Huvudansvar: TN

Delansvar: KS, ABK, BN

Utökad beskrivning:

Träd bidrar till flera ekosystemtjänster kopplat till rekreation, biologisk mångfald, beskuggning, markvattenreglering och kolinlagring. Krontäckningen är låg i Kristianstad och fler träd behöver planteras i tätortsmiljöer i kommunen. Detta är extra prioriterat i närheten av förskolor, skolgårdar, lekplatser och äldreboenden. Andelen träd i den offentliga stadsmiljön behöver öka, och enligt översiktsplan för Kristianstad stad bör 50 % av ytan där barn vistas mest på utegården vara beskuggad.

Vikten av att bevara befintliga träd i tätortsmiljöer ska lyftas i tidigt planskede. Riktlinjer för att möjliggöra bevarande av befintliga träd i samband med exploatering och förtätning bör tas fram. Detta kan med fördel inkluderas i arbetet med åtgärd 4.6.

Enligt kommunens Grönplan ska utemiljöer vid förskolor, skolgårdar, lekplatser och äldreboenden inventeras med avseende på beskuggning. Inventering av träd i tätortsmiljöer ska göras i samband med framtagandet av en trädplan. I trädplanen ska hänsyn tas till ledningsgator för framtida möjlighet till utbyggnad av markförlagd infrastruktur för såväl fjärrvärme, fjärrkyla, el och fiber som VA-ledningar.

2.4 Ett aktivt arbete med att skydda dricksvattentäkter ska bedrivas genom bildande av nya och genom att uppdatera befintliga vattenskyddsområden.

Huvudansvar: TN

Delansvar: -

Utökad beskrivning:

I Kristianstads kommun geografiska område finns 20 vattenskyddsområden. Inom dessa områden gäller skyddsföreskrifter som ska minska risken för att vattentäkten förorenas. Detta innebär att vissa verksamheter är förbjudna medan andra verksamheter kan kräva tillstånd eller anmälan.

Alla vattenskyddsområden har egna skyddsföreskrifter och regler därför att förutsättningarna varierar. Även inom ett område kan det finnas det olika skyddszoner. Strängast bestämmelser finns i zonen närmast vattentäkten. Utöver kommunens skyddsföreskrifter finns även annan lagstiftning som skyddar vårt gemensamma dricksvatten. Åtgärden innebär att kommunen där det finns behov av uppdatering för utformning eller föreskrifterna uppdaterar dessa i dialog med markägare samt inrättar vattenskyddsområden där det idag saknas.

2.5 Inom arbetet med förorenade områden ska objekt med risk för människors hälsa och miljön (riskklass 1 och 2) prioriteras. Via tillsyn och genom statliga bidrag ska objekten utredas och vid behov åtgärdas.

Huvudansvar: KS

Delansvar: MHN, TN

Utökad beskrivning:

För att skydda människors hälsa och miljön från föroreningar är det viktigt att de prioriterade områden som innebär störst risker utreds och, vid behov, åtgärdas. Det sker sedan tidigare ett strategiskt arbete som en del av tillsynen över förorenade områden. De prioriterade objekt med högst riskklass som kommunen är ansvarig för (i egenskap av verksamhetsutövare eller fastighetsägare) faller inom kommunstyrelsens ansvar.

2.6 En nulägesanalys ska tas fram gällande kommunens inköp och hantering kopplat till plast och mikroplast.

Huvudansvar: KS

Delansvar: -

Utökad beskrivning:

Fossil plast är en utmaning både utifrån klimat- och hälsoperspektiv. För att minska kommunens klimatutsläpp och säkerställa hälsan för invånarna i kommunen behöver kommunen ta ansvar för sina plastinköp och sin hantering av dessa. Mikroplaster produceras både när plast bryts ner, men även från bland annat däck, granulatmattor samt konstgräsplaner. Åtgärden syftar till att genomföra en nulägesanalys gällande inköp och användning av plastprodukter, samt samla vilka aktiviteter och åtgärder som redan genomförs i kommunen.

Cirkulär ekonomi

Globala mål

Svenska miljö kvalitetsmål

Begränsad
klimatpåverkan

God bebyggd
miljö

Giffri miljö

Förhållningsättet till hur och vad som konsumeras och produceras i samhället i dag måste förändras för att minska ett ohållbart uttag av resurser och utsläpp av växthusgaser. För att nå en mer hållbar konsumtion och produktion behöver samhället en ekonomi som utgår från cirkulära flöden och som tar hänsyn till hela livscykeln för material och varor. Att arbeta utifrån ett cirkulärt perspektiv har stor potential att bidra till detta och en hållbar konsumtion bidrar utöver miljöfördelar även till sociala och ekonomiska mervärden i enlighet med målen i Agenda 2030.

Inom den kommunala verksamheten bör användningen av varor och material minska, göras mer effektiv och baseras på cirkulära principer. Genom samarbete lokalt och regionalt samt genom att utveckla ett tvärsektorielt förhållningsätt kopplat till konsumtion kan nya lösningar hittas. Med resurseffektivt och innovativt arbete med upphandlingar, ett ökat återbruk samt fler delningslösningar för produkter minskar både kommunens resursanvändning och kostnader.

3.1 Kommunen ska utreda möjligheter för att placera kapital hållbart och utnyttja de möjligheter som finns för att ansöka om och få investeringar klassificerade som gröna investeringar.

Huvudansvar: KS

Delansvar: -

Utökad beskrivning:

Kommunen har sedan tidigare beviljats flertalet investeringar som klassats som gröna. Varje år återrapporterar kommunen både ekonomin i projekten men också de tekniska och miljömässiga kraven till Kommuninvest. Alla skolor och förskolor går under beteckningen "Gröna byggnader", det vill säga att de uppfyller högt ställda krav på bland annat energieffektivisering. Kommunen ska fortsatt arbeta med att placera kapital hållbart och ansöka om investeringar i gröna projekt. Gröna och sociala lån ska eftersträvas i de fall det är marknadsmässigt möjligt.

3.2 Kommunen ska skapa och vidareutveckla interna delningsmöjligheter av exempelvis möbler, verktyg, byggvaror, mobilitetstjänster och IT.

Huvudansvar: Samtliga nämnder och bolag

Delansvar: -

Utökad beskrivning:

Kommunen har sedan tidigare ett etablerat arbete med delningslösningar av bland annat möbler och IT-produkter. Möbellagrets delning av möbler inom kommunens förvaltningar möjliggör för minskade inköp av möbler och ett ökat återbruk. Redan etablerade delningsmöjligheter ansvarar respektive nämnd eller bolag för.

Åtgärden syftar till att vidareutveckla de lösningar som redan är implementerade i organisationen samt att skapa nya lösningar för andra varugrupper så som verktyg, byggvaror och mobilitetstjänster.

Kopplar till lokala mål:

2.

3.3 Arbete ska genomföras med att minska matsvinnet i alla led i livsmedelskedjan genom inventering, innovation, kunskapshöjande insatser och samverkan lokalt och regionalt.

Huvudansvar: KS

Delansvar: ON, BUN, MHN, KRAB, Krinova

Utökad beskrivning:

Kommunen har sedan många år tillbaka arbetat med matsvinn. Åtgärden innebär att löpande mäta svinnet för att kunna identifiera var insatser bör prioriteras. Kunskapshöjande och beteendepåverkande insatser för att minska svinnet kan riktas mot såväl personal som elever och kunder. Att aktivt arbete för att hitta innovativa lösningar ska bedrivas. Samverkan lokalt och regionalt bör ske för att utbyta erfarenheter och kunskap.

Kopplar till lokala mål:

2.

3.4 Kommunen ska köpa in mat som gynnar hållbar matproduktion och bidrar till minskad klimatpåverkan.

Huvudansvar: KS

Delansvar: -

Utökad beskrivning:

Enligt nuvarande livsmedelspolicy ska närproducerade, ekologiska och säsongsanpassade råvaror prioriteras. Matproduktionen har stor påverkan på klimat och miljö och det finns behov av att ytterligare gynna en hållbar matproduktion som bidrar till biologisk mångfald och minskad klimatpåverkan. Revidering av livsmedelspolicy är påbörjad och ska vara klar år 2023.

Kopplar till lokala mål:

2.

3.5 Kommunen ska satsa på investeringar i ny teknik och innovationer samt användning av digitala tjänster för ökad resurshushållning och minskad klimat- och miljöpåverkan.

Huvudansvar: KS

Delansvar: TN, Krinova, ABK, C4 Energi, KRAB

Utökad beskrivning:

Kommunen ska satsa på investeringar i ny teknik och innovationer samt användning av digitala tjänster för ökad resurshushållning och minskad klimat- och miljöpåverkan. Strategiska utvecklingsprojekt ska eftersträvas inom bland annat livsmedelsproduktion, energiproduktion, energilagring och energieffektivisering, byggsektorn och transportsektorn för att bidra till ökad ekologisk och ekonomisk hållbarhet.

Kopplar till lokala mål:

1.
2.
3.
5.
6.

3.6 Krav på fossilfria transporter ska inkluderas i upphandlingar där transport förekommer som tjänst, del av tjänst eller vid leverans av varor.

Huvudansvar: KS

Delansvar: -

Utökad beskrivning:

Upphandlingarna bör i första hand stimulera till att tjänsterna utförs med fordon som drivs med biogas eller el, om möjligt. För tunga fordon kan även biodiesel (HVO100, FAME/RME) inkluderas då det i nuläget finns få tunga fordon som drivs med biogas eller el.

Krav på transporter bör ställas även i de fall där transporter inte är primära, utifrån upphandlingsmyndighetens krav på basnivå eller högre. Kraven ska stå i proportion till det som köps i förhållande till tjänstens transportbehov. Kraven kan i dessa fall därför vara mildare jämfört med primära transporttjänster, men det är viktigt att kommunen genomgående signalerar att alla leverantörer som kommunen upphandlar ska bidra till målet om kraftigt minskade utsläpp från transporter.

Kopplar till lokala mål:

1.
2.
6.
7.
8.

3.7 Kommunen ska bedriva ett systematiskt arbete med uppföljning av ställda miljökrav.

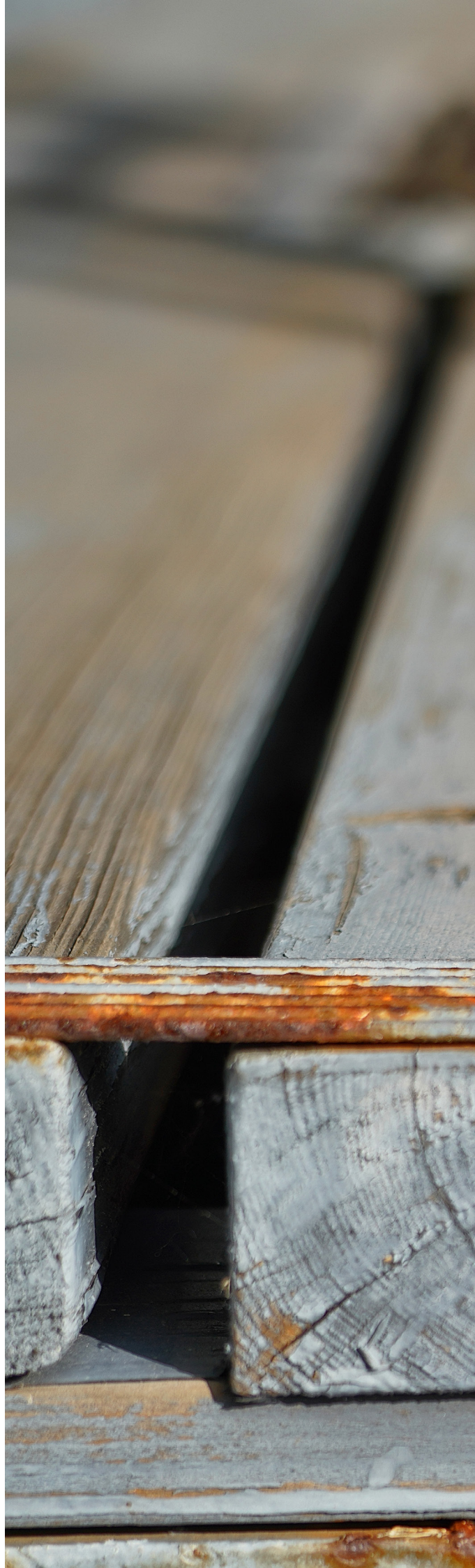
Huvudansvar: KS

Delansvar: -

Utökad beskrivning:

Att ställa miljökrav i kommunens upphandlingar är ett viktigt sätt att säkerställa att inköpta varor och tjänster följer de kravställningar som funnits i underlaget för upphandlingen samt mål som kommunen antagit.

För att säkerställa att miljökraven uppfylls under avtalstiden krävs regelbunden uppföljning genom kontroller eller stickprov gentemot leverantörerna. Åtgärden syftar till att kommunen i längden ska genomföra någon form av uppföljning på miljökrav i samtliga avtal med miljökrav någon gång under avtalstiden.

3.8 Klimatsmarta och hållbara produkter ska efterfrågas genom arbete med nya lösningar och innovation i upphandling. Dialog och behovsanalys ska genomföras i tidigt skede.

Huvudansvar: KS

Delansvar: -

Utökad beskrivning:

För att stimulera och driva på arbetet med smartare lösningar ska kommunen arbeta med att främja och efterfråga mer klimatsmarta och hållbara produkter och tjänster. Genom att dialog och behovsanalys genomförs tillsammans med verksamheterna i ett tidigt skede före upphandling kan behov kartläggas för att arbeta vidare med nya och innovativa lösningar.

Åtgärden kan innebära att delta i projekt kopplat till forskning och utveckling samt att granska nuvarande arbetssätt och analysera behoven för att hitta nya lösningar.

Kopplar till lokala mål:

1.
2.

3.9 Krav ska ställas i relevanta upphandlingar på demonterbarhet, reparerbarhet, energiprestanda, hållbart material, fossilfri eller återvunnen plast och rättvisemärkta produkter och tjänster.

Huvudansvar: KS

Delansvar: -

Utökad beskrivning:

Genom att ställa miljökrav i upphandlingar kan kommunen, som den stora aktör den är, påverka marknaden och säkerställa att hälso- och miljöaspekter i varor och tjänster minimeras. Krav ska ställas i relevanta upphandlingar och prioriteras utefter miljöpåverkan, hälsoaspekter, total kostnad samt huruvida den upphandlade tjänsten eller varan ska användas av barn och unga.

Kopplar till lokala mål:

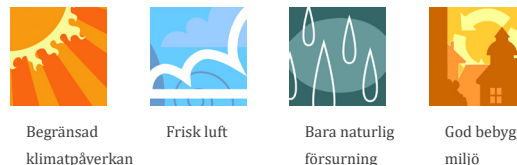
1.
2.
5.

Grön samhällsbyggnad

Globala mål

Svenska miljö kvalitetsmål

Hållbar samhällsbyggnad är en central del i arbetet med klimat och miljö och för att nå en hållbar utveckling i enlighet med målen i Agenda 2030. Fokusområdet grön samhällsbyggnad ska bidra till att markanvändningen sker på ett sätt så att miljö- och klimataspekter integreras i hela samhällsbyggnadsprocessen. En grön samhällsbyggnad innebär ett klimatsmart och energieffektivt samhälle som erbjuder alla människor en attraktiv och grön livsmiljö.

Byggnadssektorn och transporter har en stor påverkan på både människa och miljö och aspekterna måste integreras tidigt i processen samt genomsyra hela processen. Inom ramen för grön samhällsbyggnad finns åtgärder som kopplar an till både byggnation, masshantering, kolinlagring och transporter.

4.1 Kommunal nybyggnation ska minst motsvara kraven för certifiering enligt Miljöbyggnad Silver och byggmaterial med låg klimatpåverkan ska främjas.

Huvudansvar: TN, ABK

Delansvar: -

Utökad beskrivning:

Kommunal nybyggnation ska minst motsvara kraven för certifiering enligt Miljöbyggnad Silver eller liknande. Val av byggmaterial som minskar klimatpåverkan ur ett livscykelperspektiv ska främjas både vid nybyggnation och vid renovering. Den 1 januari 2022 infördes krav på klimatdeklaration vid uppförande av nya byggnader. Boverket har i uppdrag av regeringen att utreda införande av gränsvärden för klimatpåverkan från byggnader. Kommunen bevakar utvecklingen och möjligheten att kravställa utifrån klimatdeklarationerna.

Kopplar till lokala mål:

5.

10.

4.2 Kommunens masshantering ska kartläggas och lokal återanvändning av massor ska stimuleras.

Huvudansvar: TN

Delansvar: KS, MHN

Utökad beskrivning:

Åtgärden syftar till att uppkomna schaktmassor ska återanvändas när det är möjligt. Nuvarande flöden ska kartläggas och åtgärder tas fram för att gå mot en mer cirkulär masshantering i kommunen.

En masshanteringsplan ska påvisa nuläge och hur hanteringen kan förbättras framöver för att främja lokal återanvändning när det är möjligt, sam för att minska mängden tunga transporter. Det är av stor vikt att masshanteringsfrågan hanteras i tidiga projektskedet.

4.3 Vid exploatering ska multifunktionella mobilitetshus prioriteras framför ytkrävande markparkeringar.

Huvudansvar: KS

Delansvar: BN, ABK

Utökad beskrivning:

För en mer yteffektiv markanvändning ska multifunktionella mobilitetshus prioriteras vid exploatering i stadsmiljö framför ytkrävande markparkeringar, där traditionell bilparkering kan kombineras med bilpool, cykelpool, laddningsmöjligheter, cykelservice och andra funktioner. Detta berör områden där erforderliga förutsättningar finns.

Befintliga markparkeringar i stadsmiljö ses över och ersätts med mobilitetshus där så anses vara möjligt.

Kopplar till lokala mål:

1.
6.

4.4 Kommunens cykelinfrastruktur ska byggas ut och den befintliga ska utvecklas med avseende på framkomlighet, trygghet och säkerhet.

Huvudansvar: TN

Delansvar: -

Utökad beskrivning:

Kommunen behöver stärka sitt arbete med att utveckla cykelinfrastrukturen för att säkerställa tillgång till snabba, trygga och gena cykelvägar för att fler ska ha möjlighet att välja cykel framför bil.

I den strategiska färdplanen 2021-2024 har kommunfullmäktige beslutat om ett riktat arbete för en kraftig minskning av klimatpåverkan från transporter, där en övergång till hållbar mobilitet inklusive cykel är en förutsättning för att nå målet. I linje med detta behöver de cykelrelaterade åtgärderna i Trafikplanen prioriteras i budgetprocessen. Detta inkluderar inte minst översyn av hinder och framtagandet av en åtgärdsplan för hur kommunens cykelinfrastruktur ska utformas för att underlätta för cyklister, kopplat till exempelvis krav på separering, bredder, hinder och onödiga stopp längs cykelstråk och hur cyklister ska prioriteras i korsningar.

Kopplar till lokala mål:

1.
6.

4.5 Nuläge och potential för ökad kolinlagring i kommunen ska utredas och åtgärdsförslag ska tas fram.

Huvudansvar: KS

Delansvar: BN

Utökad beskrivning:

Att öka kolinlagringen i skog och mark i kommunen bidrar till att minska klimatpåverkan och andra ekosystemtjänster. Det kan handla om att återväta utdikade våtmarker, att anpassa lant- och skogsbruk i syfte att binda mer kol och gröna insatser såsom trädplantering i tätortsmiljöer.

En kartläggning ska göras senast år 2023 för att påvisa nuläge och potential för att öka kolinlagringen i kommunen. Kartläggningen ska resultera i åtgärdsförslag. Åtgärden kan kopplas till arbetet med en ny kommunövergripande översiktsplan.

4.6 Ett systematiskt arbete med klimat- och miljöhänsyn i samhällsbyggnadsprocessen med ständig förbättring ska utvecklas.

Huvudansvar: KS

Delansvar: BN, TN

Utökad beskrivning:

Hållbarhetsaspekterna behöver behandlas i tidiga skeden och genomsyra hela samhällsbyggnadsprocessen, samt följas upp på och utvärderas. I kommunens strategiska färdplan 2021-2024 framgår att "Samhällsbyggnadsprocessen ska ta stor hänsyn till biologisk mångfald och klimatpåverkan samt möjliggöra jämlika livsvillkor och därmed minskad segregation."

Bygg- och anläggningssektorn står för en stor andel av Sveriges klimatpåverkan, och lokaliseringen av nya områden påverkar framtida transportbehov. Samtidigt är planprocessen reglerad i lag med begränsade möjligheter att ställa krav på exempelvis byggmaterialval. Vissa möjligheter finns dock, bland annat via markanvisningstävlingar.

Inom ramen för SSAM-processen (strategisk samhällsbyggnad) ska projektens miljö- och klimatpåverkan belysas och analyseras i samband med planuppdraget. Detta arbete kan baseras på den checklista för hållbarhetsanalys och de hållbarhetskriterier som tagits fram av miljö och samhällsbyggnadsförvaltningen. Arbetet behöver följas upp och utvärderas för att säkerställa en ständig förbättring.

Kopplar till lokala mål:

1.
2.
3.
5.
6.

4.7 Förtätning ska prioriteras framför exploatering i ytterområden, utan att ge avkall på tillgänglighet till grönområden.

Huvudansvar: KS

Delansvar: BN

Utökad beskrivning:

Förtätning ska prioriteras framför exploatering i ytterområden utan att ge avkall på tillgänglighet till grönområden. Detta kan exempelvis realiseras genom förtätning på tidigare hårdgjord yta. Detta kan med fördel kombineras med åtgärd 4.3. Högre täthet tar mindre värdefull mark, exempelvis jordbruksmark, i anspråk samt ger upphov till mindre transportbehov bland de boende i området.

I översiktsplan för Kristianstad stad anges bland annat att förtättningsprojekt prioriteras på tidigare ianspråktagen mark för stadsbygd, och att de utbyggnadsområden som föreslås genomförs med hög täthet på strategiska lägen för minskad klimatpåverkan och ianspråktagande av jordbruksmark. Översiktsplanen uppmuntrar till att bygga i stråk och förtätning i anslutning till redan befintlig bebyggelse ska gynnas.

Åtgärden kopplar till framtagande av en utbyggnadsstrategi i enlighet med Riktlinjer för bostadsförsörjning.

Kopplar till lokala mål:

1.
6.

Samverkan och engagemang

Globala mål

Svenska generationsmålet

Klimat- och miljöfrågor är komplexa- och ingen aktör har ensam rådighet över frågorna. För att säkerställa en hållbar utveckling måste förändring ske på alla nivåer och hos flera aktörer. Det offentliga, näringslivet, akademien och civilsamhället behöver arbeta tillsammans i olika konstellationer för att gemensamt identifiera, formulera och lösa de utmaningar vi står inför.

En viktig aspekt av Kristianstads kommuns strategiska arbete är därför att stimulera samverkan, sprida kunskap och väcka engagemang för klimat- och miljöfrågor. En utökad

samverkan och ett lokalt engagemang är avgörande för att uppnå en hållbar utveckling i hela Kristianstads kommun. Åtgärdsområdet betraktas som horisontellt ur perspektivet att samverkan och engagemang är en förutsättning för framgång även i övriga åtgärdsområden.

5.1 Arbetet med miljö- och klimatfrågor i kommunens förskolor och skolor ska utvecklas och stärkas i samverkan mellan barn- och utbildningsförvaltningen och berörda bolag och förvaltningar.

Huvudansvar: BUN

Delansvar: -

Utökad beskrivning:

Skolan har enligt läroplanen i uppdrag att belysa hur samhällets funktioner och vårt sätt att leva och arbeta kan anpassas för att skapa hållbar utveckling. Flera miljö- och klimatrelaterade insatser riktade till skolverksamheten bedrivs i dag, bland annat satsningen på klimatambassadörer och klimatdag för skolorna, Renhållningens miljöpedagogiska verksamhet, Kristianstads Vattenrikes naturpedagogik och miljö och samhällsbyggnadsförvaltningens miljöinformatör. Dessa insatser syftar till att öka medvetenheten om ekologisk hållbarhet hos barn och ungdomar.

Redan etablerade och nya insatserna bör samordnas utifrån barn och utbildningsförvaltningens behov och anpassas i samverkan med berörda verksamheter, för att ytterligare stärka och utveckla arbetet med klimat- och miljöfrågor i förskola och skola.

Kopplar till lokala mål:

1.
2.
5.
6.

5.2 Kommunen ska erbjuda energi- och klimatrådgivning till hushåll, företag och organisationer i enlighet med förordningen (2016:385) om bidrag till kommunal energi- och klimatrådgivning.

Huvudansvar: KS

Delansvar: -

Utökad beskrivning:

Kommunen ska bedriva energi- och klimatrådgivning och söka medel till detta i samverkan med grannkommuner. Rådgivningen riktar sig till privatpersoner, föreningar samt små och medelstora företag och fungerar som en stöttande, oberoende funktion gällande klimat- och energifrågor. Tjänsten är finansierad av Energimyndigheten och bedrivs i samarbete med Bromölla och Östra Göinge kommuner.

Kopplar till lokala mål:

1.
2.
3.
4.
5.
6.

5.3 Kommunens energi- och klimatrådgivning och miljötillsyn ska förstärka samt komplettera varandra genom regelbunden dialog och gemensam planering.

Huvudansvar: MHN, EKR

Delansvar: -

Utökad beskrivning:

Miljötillsyn är obligatoriskt enligt lag och genomförs regelbundet. Tillsynen säkerställer lagefterlevnad och hjälper lokala verksamheter att undvika stora miljökostnader i framtiden. Kommunen erbjuder kostnadsfri och oberoende energi- och klimatrådgivning till företag som vill utveckla sitt klimat- och miljöarbete eller göra kostnadseffektiva energibesparingar.

Här finns stora möjligheter att kunna stötta näringslivet i omställningen. Genom regelbunden dialog och gemensam planering kan miljötillsynen och rådgivningen stärka varandra.

Kopplar till lokala mål:

1.
2.
3.
4.
5.
6.

5.4 Kommunens verksamheter ska samarbeta kring och utveckla gemensam kommunikation internt och externt gällande klimat- och miljöfrågor.

Huvudansvar: KS

Delansvar: -

Utökad beskrivning:

Samtliga kommunala förvaltningar och bolag arbetar aktivt för att kommunicera goda och konkreta exempel på hållbar omställning, såväl internt inom verksamheten som externt gentemot företagare, organisationer och invånare.

Kommunen kan exempelvis kommunicera gemensam omställning och social gemenskap genom att informera om projekt kopplat till energi, miljö och klimat. För att effektivisera kommunikationen gällande klimat- och miljöfrågor ska befintliga kommunikationsinsatser samordnas. Större, gemensamma kampanjer bör genomföras regelbundet över förvaltningsgränserna. Ämne och budskap ska identifieras utifrån behov och aktualitet.

Kopplar till lokala mål:

1.
2.
3.
4.
5.
6.

5.5 En fördjupad kartläggning av förvaltningarnas klimatpåverkan inklusive konsumtionsbaserade utsläpp ska genomföras.

Huvudansvar: KS

Delansvar: -

Utökad beskrivning:

Genom den årliga energiinventeringen som görs som en del av det skånska samverkansprojektet Fossilbränslefria kommuner finns god kännedom om kommunens totala klimatpåverkan vad gäller el, uppvärmning, drivmedel och tjänsteresor. Dock behövs en utredning av förvaltningarnas övriga konsumtionsbaserade utsläpp för en komplett bild och för att ge stöd åt hur insatser kan prioriteras i respektive nämnd ur ett klimatmässigt och ekonomiskt perspektiv. Detta ger förutsättningar att koppla ihop en klimatbudget med den ekonomiska budgeten för respektive nämnd.

Kopplar till lokala mål:

1.
2.

5.6 Kommunen ska stötta lokala jord- skogsbrukare samt det övriga näringslivet mot ett ekologiskt hållbart och cirkulärt företagande.

Huvudansvar: KS

Delansvar: Krinova

Utökad beskrivning:

Kommunen anordnar regelbundet tillväxtträffar och fredagsfrukostar, där näringslivet utbyter erfarenheter och kommunen informerar om aktuella frågor som påverkar företagarna. Dessa etablerade plattformar kan stimulera till cirkulärt och hållbart företagande genom olika kunskapshöjande inslag. Syftet med åtgärden är att stötta det lokala näringslivet i omställningen och skapa konkurrenskraftiga, attraktiva arbetsgivare för framtiden.

Då många företag i kommunen är verksamma inom lantbruket bör det riktas särskilda insatser mot denna sektor. Länsstyrelsen och Jordbruksverket har ett övergripande ansvar för att främja klimatrådgivning och kompetensutveckling i jord- och skogsbruket, men kommunen är en viktig medaktör och utgör en länk mellan den lokala lantbrukaren och det regionala samt nationella arbetet.

Kopplar till lokala mål:

1.
2.
3.
4.
5.
6.

5.7 Arbetet med mobility management internt och externt ska utvecklas för att påverka behovet av transporter och föra över resor och transporter till mer hållbara transportslag.

Huvudansvar: KS

Delansvar: -

Utökad beskrivning:

Transporter är en av de största utmaningarna på vägen till en fossilbränslefri och klimatneutral kommun. Att arbeta med beteendepåverkan för att förändra resvanor och bidra till hållbara och effektiva transporter och stärkt folkhälsa är viktigt. Insatser behövs för att fler resor ska ske till fots, med cykel och med kollektivtrafik, samt för att bilpooler och samåkning ska väljas framför egen bil.

Insatser bör riktas mot såväl kommunanställda som företag, föreningar och medborgare för att täcka samtliga transporter och resor i Kristianstads kommuns geografiska område. Lösningarna på transportbehoven ser olika ut i stad och landsbygd – samt varierar beroende på livsstil eller verksamhet – varför insatser behöver målgruppsanpassas.

En flerårig plan för arbetet med beteendepåverkande mobilitetsåtgärder ska tas fram år 2023, med åtgärder inom samordning, utveckling av faciliteter samt kampanj- och informationsinsatser.

Kopplar till lokala mål:

1.
2.
6.

5.8 Samverkan mellan elnätsägare, energibolag och betydande systemanvändare samt kommunala representanter ska fördjupas.

Huvudansvar: KS, C4 Energi

Delansvar: BN

Utökad beskrivning:

Enligt lag (1977:439) om kommunal energiplanering ska kommuner undersöka förutsättningarna att lösa frågor som har betydelse för hushållningen med energi eller för energitillförseln samverka med betydande intressenter. Kommuner, näringsliv och andra aktörer ska arbeta tillsammans för att tillvarata och öka utbytet av restvärme och andra energiresurser, material, tjänster och information.

Lokal samverkan mellan regional och lokala elnätsägare, energibolag och betydande systemanvändare samt kommunala representanter ska fördjupas framöver. Syftet är att tidigt identifiera framtida energibehov kopplat till exempelvis markanvändning, bidra till ökad harmonisering av energiplaneringen och samverka kring effektproblematiken.

Som en del av arbetet bör en plan för att trygga långsiktig energi- och effektförsörjning i kommunen tas fram.

Kopplar till lokala mål:

3.
4.
5.

5.9 Kommunen ska vara aktiv i att söka externfinansiering till klimat- och miljöprojekt, samt vara medlem i nätverket Klimatkommunerna, Borgmästaravtalet och delta i det strategiska innovationsprogrammet Viable Cities.

Huvudansvar: KS

Delansvar: -

Utökad beskrivning:

Medlemskap i olika internationella, nationella och regionala nätverk ger värdefulla erfarenhetsutbyten, öppnar för samarbeten och sätter de gröna frågorna på agendan. Extern finansiering innebär ytterligare möjligheter till att växla upp arbetet och utveckla samverkan med externa aktörer för att skapa nya arbetssätt och innovation inom klimat- och miljölösningar.

Kristianstads
kommun

www.kristianstad.se | kommun@kristianstad.se